

Avarské nálezy na Moravě.

Josef Skutil — Brno.

Otázka poměru slovansko-avarského patří k jednomu z nejdůležitějších problémů slovanských starožitností a nepochybně také k jedné z velice důležitých otázek předrománské střední a východní Evropy doby stěhování národů vůbec; jest známo, že se na tuto otázku odpovídalo s hlediska historického různě a mnohdy téměř diametrálně, a rovněž tak tomu bylo i při studiu otázky poměru Avarů a středoevropských československých kmenů.

K řešení avarské otázky byla především povolána archeologie maďarská a v Uhrách bylo možno očekávati nejzávažnější odpovědi a definitivní rozluštění otázky avarské, leč památky keszthelyského typu byly získávány i v sousedních zemích.

Také na Moravě známe dnes již několik avarských nálezů¹ a není potřebí pochybovati o tom, že systematický budoucí archeologický výzkum i tyto dosavadní avarské nálezy značně rozhojní a že bude možno podrobněji je roztřídit. Dosavadní avarské moravské nálezy jsou pak tyto.

V **Blučině** (okr. Židlochovice), odkud je známa řada slovanských nálezů, byly získány r. 1933 dr. I. L. Červinkou na pohřebišti »na Malém kopci« ve východní části osady avarské nálezy, a to vedle střepu s vlnovkou 3 nádoby.

V **Dunajovicích Dolních** (okr. Mikulov), kde bylo vykopána větší slovanské mladší kostrové pohřebiště, bylo při kopání odvodňovacího kanálu r. 1931 zjištěno avarské pohřebiště, prvé toho druhu na Moravě. Z těchto dunajovických výkopů jsou zachovány v Oddělení moravského pravěku Moravského zemského musea 4 nádoby. Nejdůležitější jest však zachráněný inventář bronzový a to především nákončí 15,3 cm dl., 3,1 cm šir., 0,5 cm sil., jiné nákončí, dále 8 exemplářů zcela stejných bronzových, masivních, malých nákončí, prolamovaných, z nichž

¹ Podrobněji o všech těchto nálezech viz v mé práci Avarské nálezy na Moravě, 1937, Litovel, str. 1—48, 13 ilustrací.

pouze jeden exemplář je celý, jiný kus je přeražen a z ostatních jsou zachovány pouze vrchní nebo spodní polovice, dále 16 drobných, silně patinou poškozených závěsků. Dále pocházejí z dunajovického inventáře 2 velké přezky a zvláštní vrtulovitý, postříbřený a silně patinovaný předmět; konečně je zachováno i několik nezřetelných bronzových, silně patinovaných, zcela drobných zbytků.

Železný inventář dunajovických hrobů proti těmto bronzům byl poměrně chudý; jest to zbytek silně rzí porušeného sekáče, menší zbytek srpů, silný zbytek očílky a 4 atypické úštěpy pazourkové. Konečně byl získán malý rozdrobený přeslínek z lupkové břidlice, plástevnatě rozpadlý, 14 skleněných korálků. Dolnodunajovické pohřebiště patří tedy dosud k nejbohatšímu pohřebišti toho druhu u nás na Moravě.

V H e v l í n ě (Höflein, okr. Jaroslavice) byly získány avarské kusy a to velice dobře zachovalé bronzové nákončí, 4 kruhové bronzové ozdoby s vrubovitým okrajem, nesoucí postavy lidské, sedící na obracejícím se netvoru, dále 3 malá ostře profilovaná nákončí, bronzovou přezku a bronzovou silnou ozdůbku, zakončenou dvěma proti sobě obrácenými zvířecími hlavami. Z inventáře, jehož nálezy okolnosti není bohužel možno více kontrolovati, jest viděti, že běží o jeden z nejtypičtějších moravských keszthelyských nálezů vůbec.

Na známém opevněném Hradišti nad Znojmem, kde jest zjištěno neolitické osídlení a které patří k jednomu z nejznámějších velkomoravských hradíšť, byly také nalezeny avarské trojboké šipky.

V K r u m v í ě i (okr. Klobouky) byly nalezeny r. 1822 dvě železné mísy, dvě bronzové zápony k pasu se šarnýrem z úponek, s motivem noha v poskoku.

Na známém hradisku na »Starých Zámcích« u Líšně (okr. Brno - venkov) byly také získány trojboká šipka, přezka, roztržené udidlo, fragment železného exempláře asi z postroje, malá prolamovaná bronzová ozdůbka s úponkovým ornamentem, bronzové masivní lité pobíjení s úponkovitým, ostře řezaným, spirálovitým dekorem, fragmentární záponkovitý exemplář, vrchlíkovitá a silná litá knoflíkovitá ozdůbka, podobná jiná ozdůbka, tenký plechový, vrchlíkovitý a nezdobený kus, fragment lité pro-

lamované bronzové ozdůbky se zařezávanými hranami, 2 toulcovité nestejně velké kusy, plechové kusy s nůty, kromě toho ještě 2 malé fragmenty plechové.

Na rozsáhlém a významném pohřebišti ve Starém Městě u Uher. Hradiště, pocházejícím z konce doby říše velkomoravské z IX. a X. stol. a poskytnuvším importovaný šperkovaný inventář byzantský a orientální, byly získány také avarské nálezy keszthelyského typu. Tak již r. 1925 bylo získáno 11 železných seker považovaných za avarské a materiál nepochybně keszthelyského typu byl pak získán na staroměstském pohřebišti v dětském hrobě č. 191, další keszthelyský materiál byl získán v hrobě č. 307.

Nejznámějším moravským avarským nálezem, je nález pohorlický; běží o masivní těžké řemenovité nákončí se šarnýmrem s bohatou figurální, čtyřikrát se opakující ozdobou.

V Předměstí Ostrožském (Ostroh Uherský) získána těžká sekera s rozšířeným ostřím.

Ve Vlkoši (okr. Kyjov) prokopal r. 1927 A. Šín kostrové hroby; u jedné kostry bylo kování s vědérkem, u druhé ruky trojbřité šipky rezem spečené a motouzem svinuté, na prsou bronzová přazka, u třetí dětské kostry nebylo ničeho.

Také ve Vranovicích byly získány důležité avarské hrobové nálezy; v Moravském zemském museu jest zachováno z tohoto nálezu 5 nádob, železný inventář vranovický jest zachován neobyčejně fragmentárně; je to především jednobřitá poškozená šavle, kopí, obuch s ostny, chatrný zbytek srpů, dále řada větších a menších fragmentů železných předmětů a to prutovitých obrouček, trubičkovitý fragment; jak je viděti, běží o poměrně bohatý nález.

Toto jsou dosavadní moravské keszthelyské nálezy, pocházející většinou z jižní Moravy, avšak není pochyby o tom, že v staroslovanském hradištním inventáři je jistě daleko více keszthelyských elementů; keszthelyská kultura, dočkavší se zejména ve východních Alpách franckých vlivů, žila z valné části v slovanské kultuře především na Moravě a na Slovensku, jak zejména ukázal I. L. Červinka a akceptoval J. Eisner.

I když dosavadní archeologické nálezy nemohou naprosto uspokojivě a definitivně odpověděti na otázku slovansko-avarského poměru v našich zemích, což je otázka historicky neoby-

čejně důležitá a souvisí asi přímo s otázkou ne-li samotného příchodu, tedy alespoň nejstaršího pobytu slovanských kmenů v našich zemích, jistě že tyto nálezy platně přispějí — až je systematický archeologický výzkum ještě dále rozmnoží — k osvětlení všech otázek a problémů všech období, kdy Slované žili na jevišti středoevropském po rušných obdobích celé první poloviny a ještě prvních století druhé půle prvního milénia naší éry i dalších několik století v pravěku, než se plně zapojili do historie středověké románské Evropy.

R é s u m é .

Avarische Fundstädte in Mähren.

Josef Skutil.

Eines der wichtigsten Probleme der slavischen Altertumskunde ist das slavisch-avarische Zusammenleben in der nachrömischen Zeit in Mittel- und Osteuropa. Zur Lösung dieser Frage ist in erster Linie die ungarische Archäologie berufen, jedoch tragen auch die mährischen Funde viel dazu bei.

Die bisherigen avarischen Fundstätten in Mähren sind:

Blučina, dann der größte Fundort Dunajovice Dolní, wo das Bronzeninventar den größten Teil der Ausgrabungen darstellt; in Hevlin (Höflein) haben wir die typischen Keszthely Funde. Weitere Orte sind Hradište über Znojmo, Krumvíř, »Staré Zámky« in Lišeň. Funde von Keszthely-Typus haben wir in Staré Město in Uher. Hradište. Kleinere Fundorte sind in der Vorstadt des Ostroh Uhersky, weiter in Vlkost und in Vranovice.

Elemente der Keszthely-Kultur, die später durch den frankischen Einfluß ersetzt wurden, finden wir auch in altslavischer Kultur in Mähren wie auch in der Slowakei.

Mährische Funde lösen die Frage nicht, sondern bringen nur etwas mehr Licht in das Problem.

